

IŠ SENOJO VILNIAUS UNIVERSITO BIBLIOTEKOS UŽRAŠŲ [1]

Mykolas Biržiška

Dar 1937 m. „Lietuviškosios Enciklopedijos“ VI-ajam tomui rašydamas Simano Daukanto gyvenimą, naudojaus senojo Vilniaus universiteto knygų skaitymo dienoraščiu, tikriau V[inco] Maciūno iš jo padarytais išrašais. Tai dabartinio Vilniaus universiteto bibliotekoje laikomas „Dziennik pożyczania ksiąg z Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego 1822–1826 m.“ (Sen[oj]o Viln[iaus] univ[ersiteto] Kuratorijos arch[yvas] nr. 491). Be jo, turime Vilniuje daugiau to pat Universiteto bibliotekos dienoraščių, tik ne Universitete, bet Lietuvos mokslų akademijos Rankraščių skyriuje laikomų, paveldėtų iš buv[usios] Vrubliausių bibliotekos [2]: 2. „Dziennik pożyczania ksiąg 1805–1821m.“ (L[ietuvos] m[okslų] a[kademijos] Rankr[raščių] skyr[ius] nr. 111/IV) ir 3. „Dziennik pożyczania ksiąg 1826–1836 m.“ (L[ietuvos] m[okslų] a[kademijos] Rankr[raščių] skyr[ius] nr. 112/IV). Tad šis knygų skolinimo dienoraštis, pradėtas dar 1805 m. gegužės 10 d., pergyvena Universiteto uždarymą (1832 m. gegužės 1 d.) ir baigiamas 1836 m. liepos 9 d., Vilniaus kunigų ir medikų akademijų darbui jau įpusėjęs.

Be šių namo imamų knygų atžymėjimų, Universiteto biblioteka žymėjosi dar ir čia pat, Universiteto skaitykloje studentų skaitomas knygas. Tai „Wpisy czytelników“ („Skaitytojų išrašai“), kurių šiuo tarpu vieną sąsiuvinį teaptinkame, nr. 3, laikomą Lietuvos mokslų akademijos Rankraščių skyriuje nr. 95/IV, pradėtą 1822 m. kovo 20 d. ir baigtą 1825 m. vasario 11 d. Kur yra skaitytojų išrašų Nr. 1, 2, 4 ir t. t. sąsiuviniai, nežinau.

Šiaip ar taip, kad ir su tais trūkumais, tai graži Lietuvos kultūros istorijai medžiaga, kuri rodo, ką prieš šimtą metų skaitė Vilniaus universiteto žmonės, profesoriai ir studentai, kuriuos veikalus naudojo savo specialybės paskaitoms rengti ir studijoms, kvotimams rengtis, pagaliau, ir universitetiniam darbui. Be abejo, ir be minėtųjų trūkumų, šie bibliotekininkų užrašai ne visą terodo universitetinę lektūrą, nes universiteto visuomenė ne vien universiteto bibliotekos knygomis tesinaudojo: profesoriai turėjo didesnius ar mažesnius savus knygų rinkinius, studentai ir mieste gaudavo knygų, populiariesnės per rankas

* Rankraštis saugomas LNB RKRS, F47-91, l. 1–29.

ėjo. Tik ir turint tai galvoje, bibliotekininkų sąsiuvinių rodomoji lektūra verta yra istorikų ir istorininkų bei šiaip kultūrininkų dėmesio. Jei net nepavyktų jos papildyti trūkstamais sąsiuviniais, bent dabartiniam didkariui pasibaigus reikėtų jį ištisai išspausdinti, be to dar visą medžiagą iškelus į korteles suskirstyti autoriais (veikalais) ir skaitytojais. Iki tas bus padaryta, praverstų nors kiek su ja susipažinti, šis tas iš jos sau atžymėti.

Tai pasiėmęs atlikti, nebūsiu pirmas tos medžiagos naudotojas. Dar prieš 20 metų Vilniaus universiteto bibliotekininkas Myk[olas] Brenšteinas savo knygoj „Biblijoteka Uniwersytecka w Wilnie do roku 1832“ (wyd. II uzupełnione, Wilniuje 1825 m.) naudojosi 1805–1821 m. ir 1826–1832 (1836) m. knygų skolinimosi dienoraščiais (1822–1826 m. dienoraštis tebebuvo dar Krokuvoje, Br[enšteino] nepanaudotas) ir 1822–1825 m. knygų skaitymo išrašais, p. 108–109, pateikdamas išsamų knygų ir skaitytojų skaitmenis, o p. 110–112 pažymėdamas Adomo Mickevičiaus, Stepano Zano, Andriaus Tovianskio ir Juliaus Slovackio paimtas iš bibliotekos knygas, p. 111–112 dar vieną kitą mažmožį. Iš Br[enšteino] matyti, jog universitetine biblioteka Mickevičius tesinaudojo klasikams skaityti – Eschilui, Pindarui, Ciceronui, Hesiodui... Jo dar Niesieckio „Herbarz“ (III tomas) buvo paimtas, bet šiaip iš istorijos, mums, žinoma, labiausiai rūpimos Lietuvos istorijos, nieko jis nebuvo paėmęs, turbūt, dėl to, jog Chreptavičius Ščorsuose gavo naudotis Lietuvos istorijos veikalais, be to, Vilniuje ir Kaune draugų buvo aprūpinamas lenkų ir vakarų literatūros kūriniais. Br[enšteinas] sužymėtoji Tovianskio ir Slovackio lektūra nėra jiems reikšminga, tik labiau susijusi su Universitete studijuojamais dalykais. Tiktai Zano lektūra yra mums reikšmingesnė, bet papildytina iš Br[enšteino] nežinomo 1822–1826 m. dienoraščio, tad ją kartojame iš Br[enšteino] drauge su savo papildymais:

Paimta	Veikalai	Gr[ąžinta]
1816.X.6	Homeri Ilias. Op. Hageri. Vol. 1---	1817.IX.20.
1816.X.6	Damm. Lexicon Graeco-Latin. Vol. 1--	1817.IX.20.
1816.X.7	Tacitus. Lipsii. Vol. 1.-----	1816.IX.29.
1816.XI.22	Quintep. Tourlet. Vol. 1—gr. 1816.XI.29.	
1819.X.4	Mont. Historie de mathematiques Vol. 1	1819.XI.20.
1819.X.20.	Pascal. Oeuvres, t. V, VI, Vol. 2	1819.XI.20.
1819.X.20.	Bezout. Traite d' Arithmetique. Vol. 1	1819.XI.20.
1820.VI.17	Pamiętnik Warszawski, t. VII, VIII, Vol. 3	1820.VIII.1.
1820.VI.17	Sarnicki Lukasz. Dworzanin. Vol. 1	-----//-----

1820.VII.2	Lafontaine. Dzien zdrowia, t. I, II, III	1820.XII.16.
1820.VII.2	Strykowski. List. Polska (sic.) fol. 1	1821.III.15.
1820.VII.2	Essai sur le Beau, t. I ir II	1820.XII.16.
1821.II.26	Poehlemann. Praktische (? Brennt.) Vol. 2–	1821.VI.29.
1821.III.8	Misztolt. Historiae... Vol. I	1821.III.26.
1821.III.26	La Place. Exposition de systeme. Vol. I	1821.VI.29.
1821.X.25	Buerger. Gedichte, t. I ir II, vol. 2	1822.X.19
1821.X.25	Gillier. Histoire de la Grece. Vol. I	1821.XII.3
1821.XII.10	Rousseau. Les confessions, T. II, vol. I	1822.III.1.
1822.II.7	“ t. III, vol. 1	1822.II.21.
1829.I.3	Delille. Imagination, t. I, vol. I	1822.II.21.
1822.II.21	Filangieri. Nauka prawodawst[wa]. t. VI, v. 1	1822.III.16.
1822.III.3	Pestalozzi. Idee eines der Ansehen.v. 1	1822.IV.4.
1822.XI.4	Millot Mistoire vol. 1	1822.XII.20.
1822.XI.4	Pamiętnik nowy Warszawski, t.17, 18, v. 2-- “	
1822.XI.20.	Niemeyer. Grundsætze der Erziehung des Unter- richts). Vol.1—“	
1822.XII.9	Millot. Klements d’histoire de France. t. II vol. 1–1823.I.20.	
1822.XII.20	“ t. III, vol. 1	
1823.I.20	“ t. IV, vol. 1	1823.II.20.
1823.II.21	Pamiętnik Warszawski 1801. t. I vol. 1	1823.IV.20.
“	Millot. Elements d’ histoire de France t. VI. vol. 1	1923.II.21.
1823.IV.10	La place. Systeme du monde.T. II, v. 1	1823.V.12.
1823.IV.10	Pamiętnik Warszawski t. VI, vol. 1	

Taigi būdinga Zanui lektūra: Homeras ir Tacitas, Pascal ir Rousseau, Biurgerio kūriniai, Laplaso pasaulio sistema ir Milloto Prancūzijos istorija, Pestalozzi ir Niemeyerio auklyba, pagaliau Strikausko Lietuvos istorija ir Mištauto Sapiegos universitetinis mokslas, filomatizmas, filaretizmas, Lietuva ir vakarai Vilniaus universiteto kultūroje, sekretoriavimas Lietuvos mokyklų vizitatoriui Jonui Chodzakai, kam buvo reikalingas pedagoginis Niemeyerio veikalas – štai ką išskaitome iš sauso Vilniaus filaretų vado skaitytų knygų sąrašo.

Nenagrinėdamas Zano skaitytų knygų sąrašo ir iš viso nesekdamas nei jo draugų filomatų ar filaretų lektūra, kuri labiau gali suinteresuoti lenkų literatūros istorikus, ypač mickevičilogus, liesiu ją tiktai tiek, kiek joje pastebima

domėjimosi Lietuva ir jos praeitimi. Tad visų pirma Zano apie metus išlaikytoji *Strikausko Kronika litewska*, kurios skaitymas taip yra atžymėtas:

1816.VIII.13 stud. (Dyonizy) *Jakutowicz*, slanimietis, 24 m. amžiaus, 4 kurso medikas (žinios apie skaitytojus studentus mano daugiausia yra paimtos iš Senojo Vilniaus Universiteto Archyvo studentų baudų ir fakultetinių sąrašų), gražino 1816.IX.5, tas pats J[akutowicz] IX.7 paėmė Rostovskio Lituaniae Societatis Jesu Histoire).

1817.I.18 rašytojas (Michał) *Podoliński*, baigęs Petrapilio Dailės Akademiją, Vilniaus universitete ėjęs meną ir literatūrą, baigęs Petrapilio Dailės akademiją, kilęs iš Gudijos (Oršos), – gražino 1817.V.5.

1817.II.19 *Michał Baliński*, Vilniuje užaugęs, gimnaziją išėjęs ir Vilniaus universitete baigęs literatūros mokslus, vėliau pasižymėjęs istorikas, – gražino 1817.V.5.

1818.VII.8 (Dionizy) *Jakutowicz*, jau baigęs universitetą, vėl porai dienų paima ir gražina 1818.VII.11.

1819.XI.4 prof. (Jan) *Wolffgang*, Gardino gydytojo sūnus, vaistininkas, – gražino 1820.I.4.

1820.II.14 Ludwik *Sobolewski*, vilnietis, baigęs Vilniaus universitetą klasikas ir bibliografas, – gražino 1820.V.12.

1820.VII.2 minėtasis Tomasz *Zan* (bene Adomui Mickevičiui, nes šis 1819–1821 ir 1822–1823 m. Kaune mokydamas, vargiai bebus ten „Gražinai“ jam reikalingą Strijkovskį gavęs) – gražino 1821.III.15.

1821.VIII.8 literatūros ir istorijos studentas Antoni *Hlebowicz*, gardinietis, prof. Onacevičiaus mokinys, spaudai rengęs, 1821 m. išspausdintą, pirmąją Vytauto monografiją („Krótki rys życia Witolda“), – gražino 1821.X.10.

1821.XII.22 (prof. Ignacy) *Onacewicz*, Daukanto, Hlebavičiaus ir kitų Lietuvos istorikų mokytojas, paėmė XVIII a. Bohomolco leidimą – gražino 1822.V.18.

1822.II.1 Ignacy *Jundziłł*, slonimietis, 1809 m. baigęs Vilniaus universiteto fizikos gamtos fakultetą, – gražino 1822.V.18.

1822.V.10 Vilniaus mokslo apygardos globėjui kunigaikščiui Adomui *Čartoriskiiui* paimtas kitos laidos XVI a. egzempliorius (pažymėta: edycja królewiecka) – gražinta 1822.V.15.

1822.V.18 (Lietuvos mokyklų vizitatorius) Michał *Chlewiński*, raseiniškis, 1808 m. išėjęs Raseinių pijorų mokyklą, o 1809–1812 m. Vilniaus universitete ėjęs teisės ir gamtos mokslus, – gražino 1822.V.30 (1822.VI.30 vėl pasiėmė ir gražino 1823.I.16).

1823.I.17 (pirmametis literatūros studentas) Józef *Massalski*, kilęs iš Gudijos (ihumenietis), dėl kurio nerimto išsišokimo (pareiškė turįs pranešti Varšuvoje gyvenančiam caraičiui Konstantinui svarbų dalyką) ne tik pačiam teko nukentėti (paimtas kareiviu), bet ir susekta Vilniaus studentų organizacija, – gražino 1823.III.23.

1823.I.23 (prof. Ignacy) *Onacewicz* antrą kartą – gražino 1823.V.24.

1823.V.24 E. *Zmijowski*, kurio neužeinu savo sužymėtuose studentų sąrašuose, paėmė, matyt, XVI a. leidimą, kurį gražino 1823.VII.23, o (pirmametis literatūros studentas) Bolesław *Karczewski* (krėviškis, išėjęs Vilniaus gimnaziją) – XVIII a. bohomočinį, kurį gražino 1823.X.25.

1823.IX.11 adjunktas (Ignacy) *Daniłowicz*, garsusis Lietuvos teisės istorikas, – gražino 1824.VI.20.

1823.XII.31 (prof. Ignacy) *Onacewicz* trečią kartą – gražino 1825.II.12.

1825.III.10 (prof. Ignacy) *Onacewicz* ketvirtą kartą – gražino 1826.X.26.

1826.XI.1 (antrametis studentas) Ignacy *Buszyński*, raseiniškis, 1859–1874 m. išleidęs kelias monografijas apie Žemaičių kraštą, – gražino 1826.XI.9.

1827.IV.25 tas pats studentas Ign. *Buszyński* antrą kartą – gražino 1827.V.13.

1832.I.4 nauczyciel (Zygm.) *Bartoszewicz*, kilęs iš Vilniaus apskr., Vilniuje išėjęs gimnazijos ir universiteto mokslus, Kražių, Kauno, pagaliau Vilniaus gimnazijos mokytojas, kelių vadovėlių autorius, – gražino 1832.V.6.

Šis sąrašas papildytinas dar pačioje bibliotekoje studentų Strijkovskio skaitymo [3] atžymėjimais, kurie, deja, teapima 1822–1825 m.:

1823.XII.17 (pirmametis teisės [4] studentas) Walery *Chrysciniewicz* (studentų sąrašuose *Chryscinicz*).

1824.I.7 teisės aplikantas Hieronim *Rutowicz*.

1824.I.21 (antrametis) teisės studentas Aloizy *Niewiarowski*.

Kad ir neturime visų bibliotekoje skaitomų knygų užrašų, vis dėlto turbūt neapsiriksimė prileisdami, jog 1) turbūt istorijos profesorių nustatomas domėjimasis Strijkovskiui teprasideda 1816/17 mokslo metais ir nutrunka su 1824/25 m.

Panašiai skaitoma ir *Kojelavičiaus Historia Litwana*:

1816.XII.6 (studentas tik nuo 1817 m. lapkričio mėn.) Konstanty *Zaleski*, prieš tai jau iš universiteto ėmęs Tacitą, Kromerį, Kojelavičiaus „Miscellanea rerum“, veliuniškis, po 1831 m. išėjęs į Vakarus, – gražino 1817.III.6.

1817.III.9 (pirmametis studentas Szymon) *Dowkont* [Daukantas] – didysis mūsų Simonas – gražino 1817.III.19.

1819.I.24 (prof. Ignacy) *Onacewicz* – gražino 1820.III.17.

1819.IX.10 (antrametis studentas Adam) *Rogalski* (kitą egzempliorių), Vilniuje išėjęs gimnaziją, baigęs universitetą tarnavęs Petrapilyje ir Varšuvoje, Lasickio „De diis Samagitarum“ vertėjas į lenkų kalbą, – gražino 1819.XI.6.

1820.I.31 prof. (Pilypas Nerėjus) *Golański*, pirmojo lenkiško poetikos vadovėlio autorius, – gražino 1820.IX.15.

1820.II.11 (ketvirtametis teisės studentas) Bruno *Suchecki*, minkietis, tuo metu dar filomatas, bet vėliau iš draugijos išbrauktas, – gražino 1820.IX.15.

1820.VI.10 (antrametis teisės studentas) Michal *Szyrma*, slonimietis – gražino 1820.VI.28.

1820.XI.25 minėtasis (studentas Antoni) *Hlebowicz* – gražino 1820.XII.1.

1821.III.28 (baigęs teisės mokslus) Stanislaw *Budny*, Sudzialovo par. baltstogietis, buhalterijos ir prekybos vadovėlių autorius, – gražino 1821.VII.21.

1821.VIII.8 Antoni *Hlebowicz* antrą kartą – gražino 1822.I.12.

1821.XII.1 (prof. Ignacy) *Onacewicz* antrą kartą – gražino 1822.X.10.

1822.I.25 X. C(elestyn) *Soroka*, teologijos ir teisės mokslų ketvirtametis studentas, benediktinas, – gražino 1822.V.15.

1822.V.16 minėtasis Michal *Baliński* – gražino 1822.XI.9.

1822.VII.19 (literatūros profesorius) Leon *Borowski* (tad trečią egzempliorių) – gražino 1823.X.30.

1822.XI.14 (prof. Ignacy) *Onacewicz* trečią kartą – gražino 1823.V.25.

1823.XII.8 (prof. Ignacy) *Onacewicz* ketvirtą kartą – gražino 1828.VI.5.

1829.IX.20 prof. (Jozef) *Jaroszewicz* – gražino 1829.X.6.

1829.X.8 (universiteto bibliotekininkas) Adam *Jocher*, Vilniaus vokietis, vėliau pasireiškęs savo lenkišką bibliografiją, — gražino 1829.XI.4.

1830.II.5 (X. Jakob) *Czerwiakowski*, Vyriausiosios kunigų seminarijos auklėtinis, Polocko unitų arkivyskupijos gudas, — gražino 1830... (ne vėliau kaip spalio mėn.).

1830.X.30 (studentas) Ks(awery) *Jurowski* — gražino 1830.XI.29.

1831.VI.23 prof. (matematyki Michal) *Poliński*, Vilniaus bibliografas — gražino (1831?).VII.21.

1836.VI.12 prof. (Jan) *Loboyko* — gražino 1836.VI.27.

Bibliotekoje skaitė:

1824.I.28 (dar 1816 m. stojęs) teisės studentas Dominik *Szyryn*, minkietis.

Anuometinėje lituanistikoje labai reikšminga *Bogušo* [knyga] **O początkach narodu i języka litewskiego**. Pirmas, kuris ja susidomėjo ir pasiėmė namo skaityti (1817.I.18), buvo (teisės studentas Mateusz) *Aldanowski*, vitebskietis, tad gudas, drauge pasiėmęs ir Lelewelio „Rzut oka na dawność litews-

kich narodów“ (bibliotekos dienoraštyje pažymėta: O Litwinach),– gražino 1817.I.29.

1817.IV.7 (trečiametis teisės studentas Franciszek) *Grzymala*, baltstogietis, bet Vilniuje gimnaziją išėjęs, vėliau Varšuvos literatas, po 1831 m. atsidūręs Prancūzijoje, – gražino 1817.VIII.10.

1819.VI.30 (pirmametis gamininkas Adam) *Rogalski* [5] – gražino 1819.VII.18.

1820.XII.31 (literatūros dėstytojas) Leon *Borowski* – gražino 1822.X.10.

1824.V.19 X. B(artolomiej) *Lewicki*, Vilniaus kunigų seminarijos klierikas ir universiteto teologijos klausytojas, gardinietis, – gražino 1824.V.20.

1827.VI.7 Sow(ietnik, tad pašalietis) *Jablonowski* – gražino 1827.VI.20.

1827.IX. 12 X. (Wincenty) *Wilmik* [Vilmikas arba Valmikas], ejęs per kelias Lietuvos vyskupijas Vilniaus katedros vikaras, „Kantičků žemaitiškų“ autorius, drauge paėmęs ir Lelewelio „Rzut oka“ – gražino 1827.XI.3.

1828.III.30 prof. (Józef) *Jaroszewicz* (drauge ir Lelewelio „Rzut oka“) – gražino 1828.VII.6.

1830.IX.16 Mon.(?) *Kisieliewicz* – gražino 1831.IX.20.

1831.VIII.10 X. (teologijos studentas Kalixt) *Kossakowski* [Kalikstas Kasakauskis], šilališkis, 1832 m. išleidęs žemaitišką gramatiką, vėliau Akmenės klebonas, Kisieliui savojo egzemplioriaus dar negražinus, paėmė čia kitą – gražino 1832.II.15.

Bibliotekoje skaitė:

1822.X.9 (trečiametis teisės) studentas Cypryan *Daszkiewicz*, slonimietis, filaretas, drauge su Adomu Mickevičium Maskvoj atsidūręs, – drauge su Bogušu skaitė ir Lelewelio „Rzut oka“.

1822.X.23 (IX.19 tespėjęs universitetan įsirašyti literatūros) studentas Szymon *Staniewicz* [Simonas Stanevičius], viduklietis, 1823.VIII parašęs „Žemaičių šlovė“, jau įsirašo Lelewelio „Rzut oka“, greičiausiai nesvetimas ir Bogušui, kuriam čia įrašų knygoje to pat Lelewelio „Badania starożytności we względzie jeografii“ bene iš Stanevičiaus žodžių buvo priskirta, tik tuojuau Bogušo pavardė ir išbraukta 7.

1822.XI.20 (antrametis teisės) studentas Tomasz *Budkiewicz*, šaukėniškis, skaito tik Lelewelio „Rzut oka“.

1823.II.12 (pirmametis teisės) studentas Antoni *Nowicki*, valuinietis, skaito Bogušo knygele.

1823.V.7 (pirmametis literatūros) studentas Karol *Zablocki*, gardinietis, – taip pat.

1823.XI.26 (pirmametis teisės) studentas Henryk *Kallusowski* – taip pat, XII.3 ir 10 ją vėl sau įrašydamas.

1824.III.24 (ketvirtametis teisės) studentas Ignacy *Klukowski* – Boguša.

1824.IV.21 (pirmametis gamtos mokslų) studentas Jan *Rubaniewicz*, valuinietis – Lelevelio „Rzut oka“ ir bene Bogušo knygelę.

Sprendžiant iš daug dažnesnio 1822–1824 m. Bogušo reikalavimo bibliotekoje skaityti negu Strijkovskio ar Kojelavičiaus, galima laukti, jog, suradus kitų metų jos įrašų sąsiuvinius, Bogušo knygelė pasirodys Vilniaus universiteto visuomenėje populiarsnė buvusi už aniedu rašytoju.

Sekime dabar lietuvių bibliografams ypatingai brangių veikalų skaitymą.

Universitas linguarum Litvaniae, 1737 m., skaitė:

1819.IX.16 koks M. *Zawadzki* – gražino 1820.IV.20.

1827.II.17 (trečiametis literatūros studentas) Jerzy *Plater* [Jurgis Plioteris], švėkšniškis, gimnazijos mokslus ėjęs Kražiuose ir Vilniuje, vėliau Raseinių apskrities maršalka.

1828.V.19 (lietuviškųjų raštų cenzorius) Józef *Wolodźko*, vainutiškis – gražino 1828.V.25.

1831.VIII.10 X. (teologijos studentas Kalixt) *Kossakowski*, minėtasis 1832 m. žemaitiškos gramatikos autorius, – gražino 1832.II.15.

Kun. Kasakauskiui „Universitas“ aiškiai buvo reikalinga jo rengiamai gramatikai, o Plioterio ir Valadkos ėmimas, be abejo, siejasi su Simono Stanevičiaus parūpintu „Universitas“ nauju leidimu: Stanevičius – naminis Plioterio prižiūrėtojas (dozorca domowy), 1827.III.8 pasirašo (Symonas Stanewicze, Wyjlniuje) savo „Skaytisentyms“ kaip baigiamąjį žodį 1829 m. Vilniuje išspausdintam „Trumpam pamokimui kalbos lituwyszkos arba žematyszkos“ („Grammatica brevis linguae lituanicae seu samogiticae“), kuriuo vardu jis pakartoja aną „Universitas linguarum Litvaniae“; 1828.VII.7 šios gramatikos cenzūros leidimą pasirašo, kaip matėm, pats su 1737 m. originalu jau susipažinęs, kitas žemaitis Juozas Valadka (Wolodźko). Ar tik nebus ši knygelė Plioterio lėšomis išleista? Bene anksčiau už Plioterį ją aptikęs (Skaytisentyms: ... nusydawy mumus atrasty tą trumpa pamokima kalbos lituwyszkas; ... niekas ysz Žemaycziu ne rassys, kursay skaytidamas... szi užmyszty norietu yr sawa kampa waysiumi ne pasydžiaugtu), Stanevičius turėjo dėl jos leidimo su savo globotiniu, o kiek vėliau ir su cenzorium kalbėtis ir tartis.

1805 m. rugsėjo mėn. gen. Jurgio Gruževskio (kelmiškio) universitetui dovanotoji vad. **londoniškė 1660 m. biblija**, kitaip dar *Chilinskio* biblija, universiteto bibliotekos žymima Biblija w języku żmudzkim (biblija żmudzka)

[6], 16 ar net 17 metų nekreipė į save niekieno dėmesio. 1821.V.28 literatūros profesorius Leonas *Borovskis*, kurio biografai ir universiteto istorikai nerodo mokant lietuviškai, paėmė „Bibliją litewską“, o 1822.I.5 dar 1549 m. „Bibliją czeską“, abi jiedvi tegražindamas tik 1825.VII.7. Šioji Biblija litewska lyg ir būtų 1816 m. Liudo Rėzos Karaliaučiuje išleistoji „Biblia, tai esti Wissas Szwentas Rasztas“, nes Borovskui jos dar bibliotekai negražinus, 1823.I.6 X. Mansyonarz (Kazimierz) *Wisgird* [Kazimieras Vizgirda], tais pat metais leidamas „Bibliję diel wajku lenkiszky ir lietuwiszky“, iš universiteto paėmė Biblia w żmudzkim języku, kurią gražino tik 1826.XII.7; kun. Vizgirdos paimtoji būtų anoji londoniške biblija. Tačiau turėjo būti kaip tik priešingai, nes dar kun. Vizgirdai savo paimtos biblijos negražinus, 1825.II.23, jau baigęs universitetą, Simonas *Daukantas* paėmė Biblia Lithuanica Londini an. 1660 ir ją gražino 1825.III.23. Tik tuomet ir dėl Borovskio paimtos Biblia litewska darosi neaišku – juk ji dar nebuvo bibliotekai gražinta! O gal londoniške biblija nebuvo vienon knygon surišta ir buvo skolinama skaitytojams dalimis? Kitaip reiktų prileisti, jog nei Borovskis, nei Vizgirda neėmė londoniškos biblijos, tik vienas (Borovskis) rėzinę, o kitas (Vizgirda) giedraitinį „Naują įstatymą“, o *Daukantas* tebutų pirmas (po 20 metų knygos gulėjimo Vilniaus bibliotekoje) ir gal vienintelis Chilinskio vertimo skaitytojas. Ar ką bendra turėjo su chilinskine ar rėzine biblija 1824.III.10 X. *Woyakowski*’o paimtieji ir III.20 gražintieji Dawida Psalmų po Žmudzku (1824.III.20 jis dar ėmė Psalterium Bohemicum, o 111.26 Buchananano Psalmorum Davidis knygą), taip pat 1826.XI.23 Vyriausiosios seminarijos prie Vilniaus universiteto klieriko (Vosylius) Oleničiaus, valuiniečio, paimtoji ir 1827.III.9 gražintoji „Biblia. Kniga nabożnistes. Psal. Da.“ ir jo 1826.XI.23 paimtoji, bet gražintoji jau XII.11 „Biblia Lietuwiszkas Ewangelias“ – nemoku pasakyti: čia galėjo būti ir 1625 m. Rėzos psalmynas, ir 1653 m. „Kniga nobażnistes“, ir 1806 m. „Lietuwiszkos Ewangelios“, ar kiti kurie panašūs leidiniai.

Prof. Liudo Rėzos **Geschichte der littauischen Bibel** (1816 m.) sulaukia Vilniuje kelių skaitytojų. Pirmas ją paėmė 1824.I.15 studentas Kajetonas *Nezabitauskis* – gražino I.24. 1825.X.21 ją paėmė prof. Ign. *Onacevičius* – gražino 1826.IV.27. 1826.X.8 paėmė (Vyriausiosios kunigų seminarijos) profesorius (X. Józef) *Skiberdowicz*, žemaitis, Padubysio bazilijonų mokyklos ir Vilniaus universiteto (Vyriausiosios kunigų seminarijos) auklėtinis, vėliau mokyklų kapelionas, – gražino 1827.I.18, 1830.XII.18 paėmė ją X. (Jakób) *Czerwiakowski*, jau minėtasis Vyriausiosios kunigų seminarijos klausytojas, – gražino 1831.II.10.

Sirvydo Punkty kazań od adwentu aż do postu (1629 m.) pirmas paėmė minėtasis klierikas Vosylius *Olenicz* 1826.XII.10 ir gražino 1827.VI.4. 1828.V.19 – minėtasis censorius Józef *Wolodzko*, tegražindamas 1829.III.30. Drauge su Sirvydu Oleničius paėmė *Daukšos Postilla Catholicka* (1599 m.) ir drauge su anuo ją gražino. 1829.XI.29 ją paėmė koks *Staniewicz*, gražindamas XII.11; tuo laiku Vyriausiojoj kunigų seminarijoj mokėsi Vilniaus vyskupijos kunigas Aleksandras Stanevičius, karmelitas kunigas Angelas Stanevičius, teisės fakultete Juozapas Stanevičius, tai lyg kuris jų būtų paėmęs, gal ir Simonas Stanevičius, jau baigęs universitetą, bet Vilniuje prie Jurgio Plioterio bene tebegyvenęs ir savo 1827–1829 m. parūpinto „Universitas linguarum“ leidimo prakalboje raginęs perspausdinti visą *Daukšą*, kurio kelis pamokslus ir abi prakalbas jis dar 1823 m. buvo persispausdinęs (gal iš universitetinio egzemplioriaus?). 1834.X.20 minėtasis Michal *Baliński* paėmė „Const. **Szyrvid. Dictionarium** trium linguarum“ – gražino 1834.XII.20; nejaugi jis būtų vienintelis Sirvydo žodyno skaitytojas?!

1803.I.29 Vilniaus vyskupo Jono Kasakauskio universitetui dovanotųjų *Ostermejerio* lietuviškos gramatikos (1791 m.) ir *Myłkės* [Milkaus] žodyno (1800) [7], atrodo, nieks nebuvo skaitęs. Kas skaitė Lietuvos Statutą ir *Čackio* lenkiškąjį šio Statuto tyrinėjimą, *Rostovskio* lotyniškąją Lietuvos jėzuitų istoriją, Alb. *Kojelavičiaus* „Miscellanea rerum“ arba to pat „Fasti Radiviliani“, čia nežymėsime, nes du pirmuoju veikalu per daug buvo susijusiu su paprastomis teisininkų studijomis, kad jų skaitytojų sąrašas būtų mums kuo reikšmingas, o vėl *Kojelavičiaus* ar *Rostovskio* veikalai daugiausia istorijos dėstytojų buvo imami arba, pavyzdžiui, universitetą jau baigusio Leono *Rogalskio*, kai šis rengėsi Vilniaus universiteto istorijai, kurios betgi neparašė (tą darbą daug vėliau atliko Mykolas *Balinskis*). Iš viso, nesistatydami sau tikslo plačiau apibūdinti universitetinės bibliotekos veiklos, teatžymėsime dabar tik paskirų aprūpinamų skaitytojų lektūrą.

Sekdami knygų ėmėjus, tuojau pastebime, kad ypačiai daug jų ėmė profesoriai Borovskis, Lelevelis, Danilevičius, Onacevičius; pirmasis – daugiausia iš visuotinės ir senosios lenkų literatūros, o likusieji trys, suprantama, iš istorijos veikalų. Į namus imtis iš pradžių tebuvo duodama tik profesoriams. Tik pradėdant 1813 m. spalio mėn. 1 d. buvo duodama ir studentams (pirmas studentas paėmė M. Wyszynski), kurie betgi tuo mažai naudojosi, bet nuo 1816 m. jiems daugiausia buvo duodama. Pačioje bibliotekoje jie, žinoma, nuo pat jos veikimo pradžios gaudavo skaityti profesorių nurodomus ir šiaip studijoms reikalingus veikalus, tik dar nepriėję pirmųjų skaitytojų įrašų (prieš

1822.III.20) nemokame šiuo tarpu pasakyti, pavyzdžiui, ką skaitė „Birutos“ poetas Silvestras *Valiūnas*, 1808–1812 m. Vilniaus universitete ejęs Vyriausiosios kunigų seminarijos mokslus. Vėliau už Valiūną studijavusių universitete mūsų rašytojų ar šiaip reikšmingų vyrų lektūrą jau galime nustatyti. Paprastai ji nėra gausinga, imponuojanti, bet vienur kitur labiau ar mažiau reikšminga [8].

1816 m. vasarą baigęs Vilniaus gimnaziją ir rugsėjo mėnesį stojęs į Vilniaus universitetą Simonas *Daukantas* to pat mėnesio 30 d. jau ima namo ir gruodžio 2 d. grąžina Vilniuje išleistą Saliustijų (bene 1778 m. Vilniaus akademijos profesoriaus Dovydo Pilchovskio išleistą „Salustjusza Historia o wojnie z Katyliną z przylozeniem textu lacinskiego dla pożytku szkolney mlodzi“). Drauge gal dar atžymėtina, jog tapat mėnesį (21 d.) kaip ir Daukantas antrametis studentas Adomas Mickevičius taip pat pradeda imti knygas namo, taip pat pasiimdamas klasikus (Eschilą, Demosteną ir Ciceroną), o tapat dieną kaip ir Daukantas (30 d.) būsimasis filomatų pirmininkas Józef *Jeżowski* ima Ovidijų ir Livijų, dar rugpjūčio 3 d. paėmęs Heziodą graikiškai ir lotyniškai. 1816–17 m. Daukantas yra Literatūros fakulteto studentas, garsaus filologo Grodeko ne tik klausytojas, bet ir jo filologinio seminaro lotynų literatūros sekcijos dalyvis (25 sekcijos dalyvių tarpe tais mokslo metais randame Daukantą, pažymėtą Dowkond'o vardu, drauge su būsimaisiais filomatais Ad. Mickevičium, Tomu Zanu, Jonu Čečeta [Cečiotu], taip vėliau išgarsėjusiu mistiku Andriumi Tovianskiu, būsimuoju istoriku Mykolu Balinskiu, būsimaisiais Vilniaus universiteto profesoriais Stanislovu Hrinčevičium, Jonu Vaškevičium ir kitais) [9]. Bene buvo Daukantui Saliustijus reikalingas seminaro darbu?

1817.III.9 Daukantas ima, kaip jau minėta, Kojelavičiaus „Historia Litvana“, kurią grąžina jau III.17. Tebebūdamas dar literatūros klausytojas, Daukantas jau buvo įsirašęs į Teisės mokslų fakultete Igno Danilavičiaus skaitomą (Lietuvos) krašto teisę, susijusią su Lietuvos Statutu ir istorija; iš čia gal bus kilęs Daukantui reikalas imtis Kojelavičiaus?

1817.V.5 Daukantas ima XVIII a. lenkų poetės Elzbietos Družbackos „Wiersze“ ir grąžina V.28. Be abejo, nebūs čia Daukanto meilė poezijai pasireiškusi, tik vėl jo profesoriaus Leono Borovskio, skaitančio retoriką ir poeziją, nurodymo išdava.

1818.IV.23 Daukantas, antrametis literatūros klausytojas, ima Ciceroną, kurį grąžina VII.1.

1818.VII.24 Daukantas, visur rašomas Dowkont, o čia Dowką, ima Home-

ro Iliadą lenkiškame (Jackaus) Pšibilskio vertime (išl. 1813 m., 2 t.) – gražino IX.6.

1819.IV.16 Daukantas, nuo 1818 m. rudens Teisės fakulteto studentas, paėmė XVIII a. vokiečių pedagogo (J. H.) Kampės [Campe] „Samtliche Kinder- (und Jugendschriften)“ 1-mą t. – gražino VI.24. Iš Kampės Daukantas vėliau parengė lig šiol neišspausdintus veikalėlius: „Rubinatio Peluzes giwennimas“ (cenzūra 1846.VI.9) ir „Paļagos Petris“ (cenzūra 1857 m.).

1820.III.31 Daukantas paėmė lotyniškąjį XVII a. anglų teisininko (John) Seldeno veikalą „Uxor ebraica“ (1646 m.) – žydu vedybų ir skyrybų teisę – gražino V.12. Tai bus turbūt susiję su prof. Kapelio [Capelli] dėstomuoju kanonų ir civilinės teisės dalyku.

1820.IV.23 Daukantas paėmė (XVI a. Luko) Gurnickio [Górnicki] „Dzieje w Koronie“ – istorijos veikalą – gražino VI.4. Iš visuotinės istorijos (drauge su Lenkų ir Lietuvos istorija) Daukantas klauso Onacevičių.

1821.XII.29 Daukantas paėmė (XVII a. olandų teisininko) Hugo Grocijaus „De jure belli (ac paeis)“, 2 t. – gražino 1822.VI.30.

1822.II.8 Daukantas paėmė „Discussion de Code Civile“, 2 t. – gražino XII.16.

1823.IX.4 Daukantas paėmė (XVIII a. rusų teisininko Fiodoro) Pravilovo (Grammatika) juridičeskaja (ili načalnyja pravila rossijskago pravovedenija, 1803 m.) – gražino X.15.

1823.XI.6 Daukantas paėmė (XVII a. prancūzų moralisto Jean de La) Bruyère (Les caractères de Théophraste) (Fr. Podovskio lenkiškame vertime) „Charaktery i obyczaje“, 2 t. (1787 m.).

1824.I.8 Daukantas paėmė Machiavelli „Opere“, vol. II (tad itališkai?) – gražino II.6.

1824.II.26 Daukantas paėmė (prancūzų literato Petro Liudviko) Ginguené „Histoire littéraire d'Italie“ (1811–1824 m., 9 t.) I ir II t. – gražino III.24.

1824.III.22 to pat veikalo IV t., kurį gražino X.17.

1824.V.1 to pat veikalo IX t., kurį gražino V.13. Atrodo, lyg Daukantas būtų pasidavęs per kelerius metus universiteto visuomenėje aiškiam susidomėjimui italų kalba ir literatūra (nuo 1823/1824 mokslo metų minėtasis prof. Kapelis tatau dėstė), taip pat patriotiniu italų judėjimu.

1824.VIII.27 Daukantas paėmė (Mikalojaus) Karamzino „Istorija gosudarstva rossijskogo“ t. I (1816 m.?), kurį gražino IX.30, ir tąpat IX.30 paėmė to veikalo bene t. II – gražino X.15.

1824.XII.15 Daukantas paėmė (prof. Onacevičiaus spaudai parengtą

Varšuvos italo Jono Albertrandy) „Panowanie (Henryka Walezeusza i) Stefana Batorego“ (su Onacevičiaus prakalba apie Lietuvos istoriją ir t. t.) I ir II t. (1823 m.) – gražino 1825.I.12.

1825.II.23 Daukantas paėmė „Biblia Lithuanica, Londini An. 1660“, kurią gražino III.23. Tuo baigia Daukantas savo santykius su universiteto biblioteka. Iš skaitytojų įrašų nematyti, kad pačioje bibliotekoje jis būtų, bent 1822–1825 m., ką skaitęs.

Salantiškis Kajetonas *Nezabitauskis* (Zabitis), baigęs Kauno mokyklą ir 1821 m. spalio mėn. įsirašęs Vilniaus universiteto teisių fakultetan, pirmametis studentas 1822.III.15 paėmė namo teisės mokslų profesoriaus Kapelio ar politinės ekonomijos profesoriaus (Jono) Znoskos patariamą (Adomo) Smito [Smith] „Richesse des Nations“ – gražino III.18. 1822.III.20 bibliotekoje skaityti *Nezabitauskis* paėmė italų teisininko (Kajetono) Filangieri „La scienza della legislazione“ (1780–1787 m.) lenkišką vertimą („Nauka prawodawstwa“, 1791 m.).

1822.IV.10 taip pat bibliotekoje skaityti *Nezabitauskis* paėmė, kaip Lelevelio klausytojas, (Domininko) Šibinskio (turbūt „Krotka wiadomość o znakomitszych w świecie monarchiach“, greičiausiai III leid., 1813–1814, 2 t.).

1822.IV.17 bibliotekoje skaityti *Nezabitauskis* paėmė (Jokūbo) Bosiuje [Bossuet] „Discours sur l’histoire universelle“ (1681 m.) lenkiško vertimo („Uwagi nad) Historiją powszechną“, I t. (1772 m.). Knygą pasilaikė dar IV.24 ir V.1, o III t. V.10 pasiėmė namo ir gražino V.14.

1822.VI.20 bibliotekoje skaityti *Nezabitauskis* įrašė (bene Plutarcho, Gollansko išversta ir 1801–1803 m. Vilniuje išleista) „Portrety i życia sławnych mężów“.

1822.XI.13 *Nezabitauskis* paėmė namo „Respublica Poloniae Prussiae“ – gražino XI.21, o XI.20 paėmė (XVII a.) Hartknocho (įrašyta: Hartknocht) „Respublica Polonica“ – gražino XII.15. XII.20 paėmė (XVII a.) Piaseckio „Chronica gestorum“ ir (XIII a.) Kadlubeko „Historia Polonica“ (1612 m. leidimą?) – abudu veikalų gražino XII.22.

1823.III.5 *Nezabitauskis* paėmė namo (VI a.) Jornandeso „De rebus gestarum“, (XVI a.) Kromerio (XVII a. lenkiškąjį Blaževskio vertimą) „O sprawach i dziejach Polskich“ ir Volfango [Lazijaus] „De gentium migrationibus“ – visa tai gražino III.17. Daugelis tų istorinių raštų *Nezabitauskio* buvo paimta greičiausiai prof. Lelevelio nurodymu, o kitos gal buvo reikalingos iš to pat profesoriaus imamoms temoms. Tačiau ilgainiui pasireiškia ir savarankiškas, sakyčiau, lietuviškesnis jo skaitymas – tai 1824.I.15 jo paėmimas (Rėzos)

„Geschichte der Littauischen Bibel“ (1816 m.); kaip žinome, jis buvo pirmas universitete to veikalo skaitytojas.

Tuo pat laiku, kai Daukantas (1824.I.8–V.13) skaitė Machiavelį ir italų literatūros istoriją, Nezabitauskis 1824.IV.16 paėmė skaityti italų poezijos rinkinį „Scelta di Poesie Italiana“, kurį gražino V.20. Taip pat maždaug vienu laiku, tik Nezabitauskis pirmas, jiedu skaitė Karamzino Rusijos istoriją: 1824.V.14 IV t. rusiškai ir V t. prancūziškai (gražino V.19), o Daukantas VIII.27 I t. rusiškai (gražino IX.30) ir IX.30 (bene II t. rusiškai – gražino X.15).

Trečias reikšmingas tautinio žemaičių sąjūdžio dalyvis, vidukliškis Simonas *Stanevičius*, baigęs Kražių gimnaziją ir 1822 m. rugsėjo 19 d. įsirašęs Vilniaus universiteto literatūros fakultetan, Grodeko, Borovskio ir Lelevelio mokinys, tuojau pasirodė bibliotekoje, spalio 2 d. imdamas Livijų ir pagalbai tik pasirodžiusį (Nemenčinės klebono Pliurijono) Bobrovskio „Lexicon latino-polonicum“ (I t. 1822, II t. 1823), X.9 kažkokią „Historyą...“ (gal Romos istorijai paskaita), o jau X.23 Lelevelio „Rzut oka na dawnosć narodów litewskich w związku z Herulami“ (Vilniuje išsp. 1808 m.) ir to pat „Badania starozytnosći we względzie jeografii“ (Vilniuje 1819 m.), kaip jau esu pažymėjęs, turbūt ir apie Bogušą girdėjęs. XII.11 Stanevičius įsirašė Ovidijaus „Metamorphoses“, 1823.11.26 Rosinio (?) „Antiquitates“, VI.4 (XVIII a. lenkų fiziko Juozo Germano) Osinskio „Fizyka“ (turbūt 1810 m. leidimo) ir to pat „Fabryki żelaza“ (tikriau „Opisanie polskich żelaza fabryk“, Varšuvoje 1782 m.). Osinskio veikalai gal buvo Stanevičiui reikalingi numatant kokią populiarią knygelę žmonėms, nes 1823 metai kaip tik jo ir Nezabitauskio karščiausi, vaisingiausi populiarizacijos metai. Tapat 1823.VI.4 d. prie Stanevičiaus įrašytųjų bibliotekoje skaityti knygų pieštuku pažymėta Brieson ar Brisson; tatai bene būtų XVIII a. gamtininko Maurico Jokūbo Brisono „Dictionnaire raisonné de physique“, 1781 m., ar kuris kitas jo veikalas.

Nuo to laiko neberandame Stanevičiaus bibliotekoje skaitant, bet ir į namus neėmė dar apie 2 metus; tik 1825.II.20 tepaimdamas ir IV.13 gražindamas XVIII a. prancūzų archeologo (Jono Jokūbo) Barthélemy archeologinį romaną „Voyage de jeune Anacharsis en Grèce“ (1788 m.); įsidėmėtina, jog Stanevičius naudojosi originalu, nors dar 1823 m. Vilniuje buvo išleistas lenkiškas to veikalo vertimas. Ir vėl nebeužtinkame mūsų Simono, tik 1828.V.22 koks Stanevičius (vardas nenurodomas) paėmė „Fryderyka II życie“ 4 t. ir gražino 1828.VI.3, taip pat, kaip jau matėme, 1829.XI.29 koks Stanevičius buvo paėmęs Daukšos Postilę, kas galima būtų ir Simonui priskirti.

Be šių žymiausių ir brangiausiųjų mums Vilniaus universiteto žemaičių,

bibliotekos knygų ėmėjų sąrašuose randame dar nuo 1815.VII.28 būsimąjį Žemaičių vyskupijos valdytoją, hebraistą ir lietuviškojo katekizmo hebraiškomis raidėmis autorių kun. Joną Chrizostomą *Gintilą*; nuo 1820.VIII.30 kun. Vincentą *Vilmiką* [Valmiką], kuris jau 1819 m. buvo išleidęs „Giesmes na-
bažnas“, vėliau virtusias „Kantičkomis žemaitiškomis“; nuo 1821.III.11 kun. Kazimierą *Vizgirdą*, 1823 m. išleidusį „Bibliją dieł wajku“; nuo 1821.VI.11 Emeriką *Stanevičių*, 1819–1822 m. išspausdinusį keliolika lietuviškų dainų su lenkišku vertimu; nuo 1822.III.13 klieriką Juozapą *Čiulda*, vėliau parašiusį pastabas apie lietuvių kalbos gramatiką; nuo 1822.IX.30 klieriką Joną *Skydelį*, telšiškį, vėliau Vilniaus universiteto profesorių; nuo 1823.X.15 Pranciškų *Zatorskį*, vėliau pasireiškusį lietuviškųjų dainų vertimu ir lenkiškąja poezija lietuviškomis temomis; nuo 1824.X.13 Ignotą *Bušinskį*, Žemaičių geografą ir istoriką; nuo 1826.XII.29 Jurgį *Plioterį*, lituanologą; nuo 1828.V.19 minėtąjį cenzorių Juozapą *Valadką*, taip pat lietuviškai rašiusį; nuo 1829.I.2 klieriką Tamošių *Dobševičių*, būsimą reikšmingų „Atsiminimų“ autorių; nuo 1831.VIII.10 kun. Kalikstą *Kasakauskį*, lietuviškos gramatikos autorių; nuo 1831.XI.30 kun. Liudviką *Trinkūną*, garsingą Vilniaus pamokslininką, ir kitus.

Vilniuje, 1944.VII.2

Mykolas Biržiška

NUORODOS

- [1] Paskelbė Jurgutis rinkinyje „Iš Lietuvos bibliotekų istorijos“ BIRŽIŠKA, Mykolas. Apie Vilniaus universiteto bibliotekos skaitytojus XIX a. pradžioje. Parengė Vytautas Jurgutis. Iš *Lietuvos bibliotekų istorijos*. Vilnius, 1984, p. 60–63.
- [2] Dab. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka.
- [3] Buvo laikoma ne ilgiau kaip savaitė, bet po savaitės buvo galima sau vėl įsirašyti.
- [4] Istorija buvo dėstoma teisės mokslų (moksliniame) fakultete.
- [5] 1819.XII.23 jis paėmė dar kitą Bogušo veikalėlį „O budowli włościańskiej“ – gražino 1820.I.20. Vilniaus universitete jis buvo pirmas jos skaitytojas, bet vėliau kiti taip pat ją skaitė, ypač architektūros klausytojai.
- [6] Brensztejn, p. 32–33.
- [7] M. Brensztejn, p. 25.

-
- [8] Šiaipjau labai nesveikai atsiliepė studentų lektūrai, jų intelektualiniam ir moksliniam brendimui, kilimui, kai kurių profesorių ir neprofesorių nepaprastai ilgas knygų skaitymas. Pavyzdžiui, advokatas Kukavičius 1808.XI.20 gavo į namus Rostovskio Lietuvos jėzuitų istoriją, o grąžino – 1822.X.23. Tik po to universitetininkai tegauna susipažinti su šiuo veikalu.
- [9] Jan Oko. Seminarjum filologiczne Godfryda Ernesta Grodka. 1933 m., p. 39.